

mieli

Esittelyssä
Lapset puheeksi
-menetelmä

Nina Heinrichs
Asiantuntija
MIELI ry.

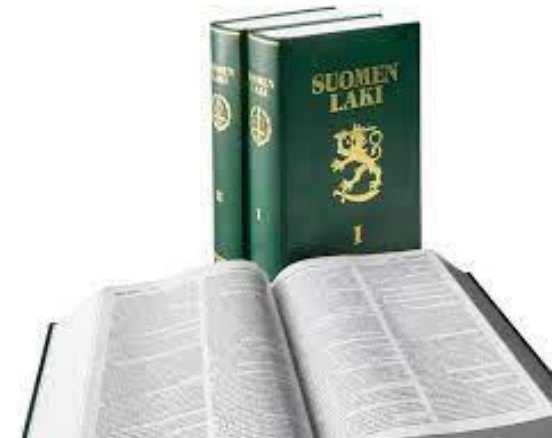
Taustaa, miksi ottaa puheeksi lapsen arki

- Lähes 20%:lla suomalaisista on jokin mielenterveyden häiriö (Kessler ym. 2007; Suvisaari ym. 2009)
- Aikuisista noin 30 % ylittää alkoholin ongelmakäytön rajat (Sotkanet, 2018)
- Noin 3 %:lla suomalaisista on rahapeliongelma (Cantell ym. 2019)
- Joka neljäs 12-18-vuotias suomalainen nuori kokee haittoja kodin aikuisten alkoholinkäytöstä (Takala & Ilva, 2012)
- Ylisukupolvisuus: Mielenterveyden ongelmista kärsivien vanhempien lapsilla on suurentunut riski masennukseen, sairastumiseen ja kuolleisuuteen. (Weissman ym. 2016)
- Lapsuusajan köyhyyden riskivaikutukset (Ristikari, Merikukka & Hakovirta, 2018)
- Lait velvoittavat ottamaan lapset puheeksi

Terveydenhuoltolaki §70 velvoittaa

Lapsen huomioon ottaminen aikuisille suunnatuissa palveluissa:

Lapsen hoidon ja **tuen tarve on selvitettävä ja lapselle on turvattava riittävä hoito ja tuki, kun** lapsen vanhempi, huoltaja tai muu **lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaava henkilö saa päihdehuolto- tai mielenterveyspalveluja** tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon, joiden aikana hänen kykynsä huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen.

Lastensuojelulaki §2 velvoittaa

Lasten ja perheiden kanssa toimivien **viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain** sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin.

Sosiaalihuoltolaki §44 velvoittaa

Asiakkaan hoidossa olevan **lapsen** tai muun henkilön **hoidon ja tuen tarve on selvitettävä, kun asiakas saa päihdehuolto- tai mielenterveyspalveluja** tai muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden aikana tai ennen tarvittavien palvelujen saamista hänen kykynsä täysipainoisesti huolehtia hoidosta tai kasvatuksesta arvioidaan heikentyneen;

mieli

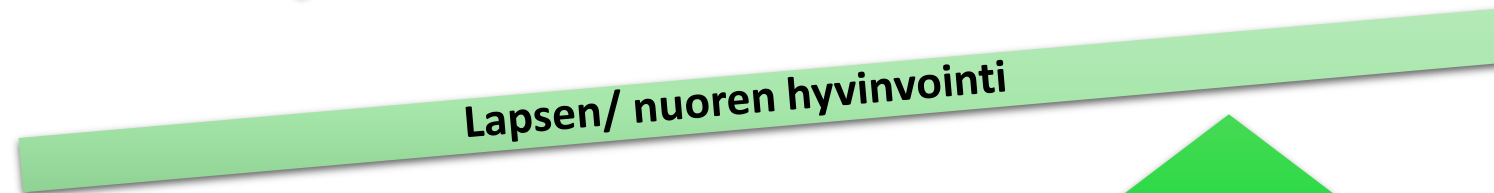
Miten aikuisen tilanne vaikuttaa lapseen tai nuoreen?

Miten negatiivisia vaikutuksia voidaan vähentää?

Riski- ja suojatekijät

- Vanhemman mielenterveys- ja päihdeongelmat
- Vanhemman rikollisuus tai vankeus
- Vanhemman kuolema
- Toimeentulon ongelmat
- Parisuhteen kariutuminen
- Väkivalta
- Perheenjäsenen vakava krooninen sairaus

- Arjen rutiinit
- Hyvä suhde aikuisiin, sisaruksiin, kavereihin
- Ymmärrys perheen elämäntilanteesta
- Mielekäs vapaa-aika ja onnistumisen kokemukset
- Tunne kuulumisesta ryhmään
- Toimiva koti-päiväkoti-koulu yhteistyö
- Aikuisten keskinäinen kunnioitus
- Kehitysympäristöjen ymmärrys lapsen elämäntilannetta kohtaan

Miksi puhua lapsista aikuisten palveluissa?

- Ongelmien ylisukupolvisuuden ennaltaehkäisy, arjen muutosten huomiointi
- Huoli omasta lapsesta vaikuttaa myös aikuisen hyvinvointiin
- Antaa tilaa pohtia, miten aikuisen oma tilanne vaikuttaa lapsen ja perheen arkeen sekä vanhemmuuteen
- Aikuisen tilanne ja sen vaikutukset lapsen arkeen ei tule välttämättä esiin muissa palveluissa, kuten neuvolassa, varhaiskasvatuksessa tai koulussa

Lapset puheeksi –menetelmä on

- Keino vastata lainsäädännön vaatimukseen
- Keino ennaltaehkäistä, jotta ongelmat ja vaikeudet eivät kasautuisi
- Konkreettinen ja tutkittu väline
- Keino pohtia yhdessä, asiakasta kunnioittavasti, lasta suojaavia tekijöitä, perheen tilannetta - pärjäävyyttä

Lapset puheeksi –työ on kehitetty

- Stakes/ THL 2001 – 2014
- Tytti Solantaus ja Mika Niemelä
- Aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluihin
 - tavoitteena psykiatristen ongelmien ylisukupolvisuuden ehkäisy
 - tutkittua tietoa vaikuttavuudesta
- Myöhemmin laajasti muihin palveluihin, varhaiskasvatukseen, sivistystoimeen, järjestöihin, vastaanottokeskuksiin – ennaltaehkäisevä työ
- Lasten ja perheiden pärjäävyyden tukeminen isoissa tai pienissä arjen muutoksissa ja vaikeuksissa
- Perustana ymmärrys arjessa olevista lapsen suojaavista tekijöistä
- Käytössä maailmalla mm. Australia, Italia, Kreikka, Ruotsi, Viro

Tarkoituksena

- Vapaaehtoisuus. Jos ei halua LP –keskustelua, voi luvalla tarjota keskustelua jollekin toiselle lapsen läheiselle aikuiselle esim. isovanhemmalle
- Tukea lapsen hyvää, toimivaa arkea
- Tukea vanhemmuutta, lasten hyvinvointia ja kehitystä
- Lisätä tietoisuutta, miten lapsi huomaa ja pohtii vanhemman tilannetta
- Antaa keinoja vanhemmalle keskustella tilanteesta lapsen kanssa
- Kehitysympäristöjen tuki lapsen arkeen – vähentää vanhemman kuormaa
- Luottaa vanhemman omiin kykyihin
- Työntekijän ei tarvitse neuvoa ja ratkaista ongelmia - mahdollisuus myös neuvonpitoon ja lisäävun pyytämiseen
- Ehkäistä ongelmia ja ylisukupolvisuutta

Tutkitusti menetelmällä on vaikutusta

Lapsiin

- vähentynyt ahdistuneisuus
- nuorempien lasten ylivilkkauden väheneminen
- lasten ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen paraneminen
- ymmärrys siitä, mitä perheelle tapahtuu ja siitä, ettei lapsi ole vastuussa
- parempi yhteys sosiaaliseen verkostoon ja tukeen

Perheeseen

- perheen toiminnan parantuminen
- perheen viestinnän parantuminen
- sairauden vaikutuksen ymmärryksen lisääntyminen

Goodyear & al., 2016)

(Solantaus al., 2010; Solantaus & al., 2009;

Tutkitusti menetelmällä on vaikutusta vanhempiin

- kyvykkyyden vahvistuminen vanhempana
- vahvistunut toivo tulevaisuudesta ja vanhemmuudesta
- vähentynyt syyllisyyden ja häpeän tunne
- vähentynyt huoli lapsesta
- vahvistunut hyvinvointi ja hoitomotivaatio
- vanhemmuuden stressin väheneminen
- **vähäisempi tarve hoitotapaamisille** heti ja pidemmällä aikavälillä
- aktiivisempi avun hakeminen
- osa-aikatyön tai opiskelun jatkaminen

(Solantaus & al. 2009; Goodyear & al. 2016; Goodyear & al. 2016)

Tutkitusti menetelmällä on vaikutusta työntekijään

- tyytyväisyyden ja motivaation lisääntyminen
- uusi merkitys vanhempien kanssa tehtävään työhön mielensterveyspalveluissa
- terapeuttisen suhteen syventyminen ja aktiivinen kumppanuus
- keskustelut muistakin arkaluontoisista aiheista, kuten päihteistä, helpottuneet

(Goodyear & al., 2016; Toikka & Solantaus, 2006; Siegenthaler, Munder & Egger, 2012.)

Kaksiportainen Lapset puheeksi -menetelmä

1. PORRAS

Lapset
puheeksi –
keskustelu

Kartoitetaan lapsen arkea

2. PORRAS

Lapset puheeksi
–neuvonpito

Kutsutaan tarvittaessa muita
toimijoita ja läheisiä avuksi

Toimintasuunnitelma

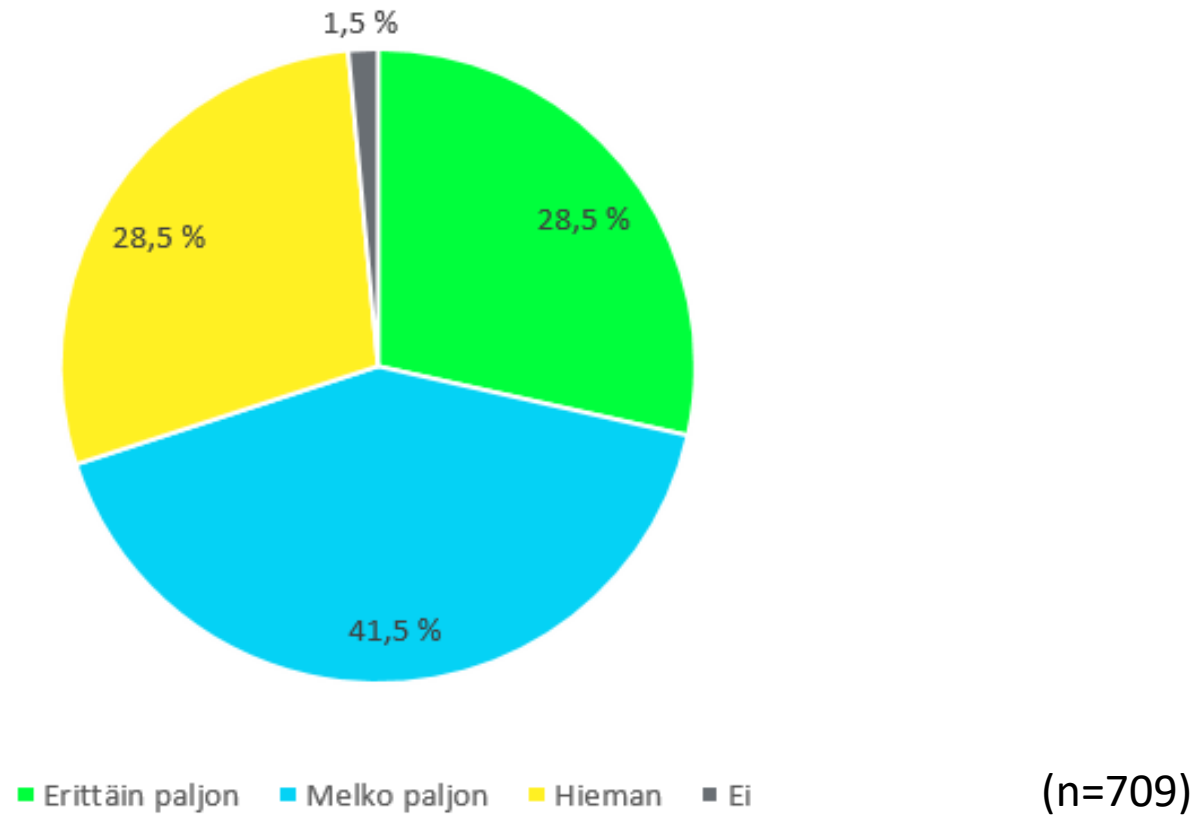
Mitä vahvuuksia vaalitaan ja
mitä haavoittuvuuksille
tehdään?

A photograph of a middle-aged couple embracing outdoors in autumn. The woman, on the left, has blonde hair tied back and is wearing a blue and white patterned sweater over a grey turtleneck. The man, on the right, has short brown hair and a goatee, and is wearing a dark blue jacket with yellow accents and a 'Jack & Wolf' logo. They are both smiling warmly at each other. The background shows a wooden fence and trees with yellowing leaves.

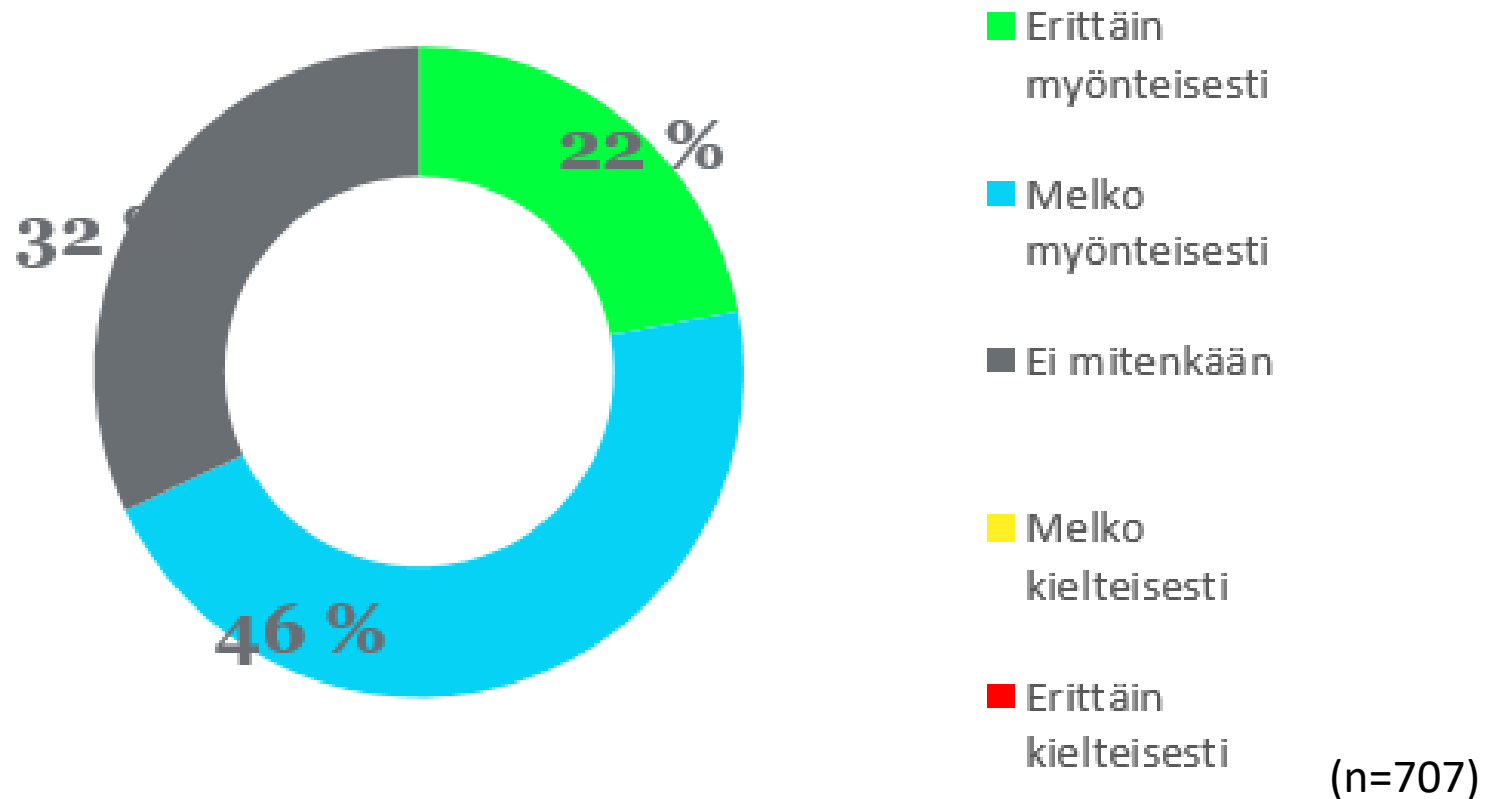
mieli

Palautteita Lapset puheeksi -keskusteluista

Vanhemmista 70% koki saaneensa apuja lasta koskeviin huoliin erittäin paljon tai melko paljon, 28,5% hieman.

Vanhemmista 68% koki Lapset puheeksi –keskusteluun osallistumisen vaikuttaneen omaan psyykkiseen hyvinvointiin myönteisesti

Työntekijöiden palautteet Lapset puheeksi -menetelmästä

Onko LP:stä ollut hyötyä...	Kyllä	Ei
...perheiden kanssa?	93 %	7 %
...itsellesi?	91 %	9 %
...tiimillesi?	59 %	41 %
...yhteistyölle kollegoiden kanssa?	56 %	44 %
...toiminnalle esimiehesi kanssa?	19 %	81 %
...yhteistyölle alueen muiden toimijoiden kanssa?	49 %	51 %
...maakuntasi palvelurakenteelle?	38 %	62 %
Onko menetelmä helppo käyttää asiakastyössä?	85 %	15 %

Lisätietoa

Lapset puheeksi –menetelmän kotipesä:

MIELI Suomen Mielenterveys ry.

Perheet ja mielenterveys -yksikkö

Jenni Suvikas

Virpi Valiola

Nina Heinrichs

Jenni Tolvanen

etunimi.sukunimi@mieli.fi

[Lapset puheeksi® -menetelmä - MIELI ry](#)

mieli
Suomen Mielenterveys ry

mieli

Kiitos!

Nina Heinrichs, asiantuntija, MIELI ry

Lähteet

Cantell M, Castrén S, Fabritius J, Järvinen-Tassopoulos J, Keinänen J, Kesänen M, Koskela T, Laitakari S, Leinonen S, Mikkola J, Murto A, Mustalampi S, Mykkänen A, Rydman E, Salonen A, Selin J, Suominen S, Tukia J, Tulirinta T. Suomalaisen rahapelaamisen tilannekatsaus 2017. 2. korjattu painos. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus, 2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-291-8>

Goodyear, M., Maybery, D., Reupert, A., Morgan, B., Cuff, R., Carter, H. & Obradovic, A. 2016. Best practice. next practice. Developing and implementing a parenting recovery intervention in adult mental health and family welfare services. Transgenerational Mental Health: the 5th International Conference on Families and Children with Parental Mental Health Challenges. August 17-19. Basel. Switzerland.

Kessler RC, Angermeyer M, Anthony JC, DE Graaf R, Demyttenaere K, Gasquet I, DE Girolamo G, Gluzman S, Gureje O, Haro JM, Kawakami N, Karam A, Levinson D, Medina Mora ME, Oakley Browne MA, Posada-Villa J, Stein DJ, Adley Tsang CH, Aguilar-Gaxiola S, Alonso J, Lee S, Heeringa S, Pennell BE, Berglund P, Gruber MJ, Petukhova M, Chatterji S, Ustün TB. Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of mental disorders in the World Health Organization's World Mental Health Survey Initiative. *World Psychiatry*. 2007; 6: 168–76.

Ristikari, T., Merikukka, M. & Hakovirta, M. 2018. The significance of timing and duration of social assistance receipt during childhood on early adult outcomes. *Longitudinal and Life Course Studies: International Journal*. 2018 Vol. 9 (3). 312–326.

Siegenthaler, E., Munder, T. & Egger, M. 2012. Effect of Preventive Interventions in Mentally Ill Parents on the Mental Health on the Offspring: Systemic Review and Meta-analysis. *J Am Acad Adolesc Psychiatry*. 2012; 51(1): 8.17.

Lähteet

Solantaus, T., Toikka, S., Alasuutari, M., Beardslee, WR. & Paavonen, EJ. 2009. Safety, Feasibility and Family Experiences of Preventive Interventions for Children and Families with Parental Depression. *International Journal of Mental Health Promotion*. 2009; 11(4): 25-24.

Solantaus, T., Paavonen, EJ., Toikka, S., Pinamäki, RL., Preventive Intervnetion in Families with parental depression: children's psychosocial symptoms and prosocial behaviour. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2010:1-10.

Sotkanet, 2018. Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%). Info indikaattori 4411.

Suvisaari J., Aalto-Setälä T., Tuulio-Henriksson A., Härkänen T., Saarni SI., Perälä J., Schreck M., Castaneda A., Hintikka J., Kestilä L., Lähteenmäki S., Latvala A., Koskinen S., Marttunen M., Aro H., Lönnqvist J. 2009. Mental disorders in young adulthood. *Psychological Medicine* 2009; 39(2): 287–9

Takala, J. & Ilva, M. 2012. Mikä suojaa nuorta aikuisten alkoholinkäytön aiheuttamilta haitoilta? *Yhteiskuntapolitiikka-YP 77* 2012; 2: 176–185. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117923>

Toikka, S. & Solantaus, T. 2006. The Effective Family Programme II: Clinicians' Experiences of Training in Promotive and Preventive Child Mental Health Methods. *International Journal of Mental Health Promotion*. 2006;8(4):4-10.

Vorma, H., Rotko, T., Larivaara, M., Kosloff, A. 2020. Kansallinen mielenterveysstrategia ja itsemurhien ehkäisyohjelma vuosille 2020–2030. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4139-7>

Weissman, M.M., Wickramaratne, P., Gameroff, M.J. et al. 2016. Offspring of Depressed Parents: 30 Years Later. *American Journal of Psychiatry*. 173(10): 1024-1032. doi: